

teljke overtuiging, op het hoogst wordt gedient, en die anderszins alleen in een zelfstandig volk tot volle ontplooiing kunnen komen".

Het kan niet de bedoeling zijn om door dezen zin de schuldbelijdenis van punt 1 te verzwakken en ook acht ik het niet waarschijnlijk, dat de opstellers bij de nationalist in het geveel probeeren te komen.

Maar waarom wordt dan de gevolgd zending-praktijk zoo met nadruk naar voren geschoven? De zending kan toch moeilijk zeggen, dat zij met die zelfstandigverklaring een initiatief heeft genomen, dat nu aan andere levenskringen ten voorbeeld gesteld wordt? Veeleer kan gezegd worden, dat die zelfstandigverklaring een noodzakelijk gevolg was van de voortschrijdende ontwikkeling der Indische maatschappij. Reeds Idenburg heeft gezegd, dat het beheer over Indië moest plaats vinden, niet alleen ten bate van Indië's bevolking, maar ook met hare medewerking. Op allerlei terrein is aan die gedachte uitvoering gegeven, ook vóór 1931.

Voorts acht ik de zijdelingsche beschuldiging, die in punt 3 tot het Christelijk volksdeel gericht wordt, alsof dat volksdeel een rechtmatig streven naar zelfstandigheid zou veroordeelen, niet gerechtvaardigd. Van een dergelijke veroordeeling is mij niets gebleken, terwijl ik toch zooveel mogelijk tracht op de hoogte te blijven van alles wat op Indië betrekking heeft. Zelf heb ik het streven naar zelfstandigheid niet alleen nooit veroordeeld, maar zelfs als een noodzakelijkheid beschouwd. Ook voor volken, die onder voogdij van een niet uit dat volk voortgekomen regeering staan, geldt m.i. „indien gij ook kunt vrij worden, gebruik dat liever". Waar ik er zoo over denk, zou een tegenovergestelde meening, indien die zich in de Christelijke pers of bij de leiders der Christelijke politiek openbaard had, mij zeker ongevallen zijn. Alleen moet werkelijke zelfstandigheid en echte vrijheid niet verworpen worden met de „zelfstandigheid" en de „vrijheid" zooals zij door de revolutie beloofd worden. De revolutie schenkt het tegendeel van wat zij belooft.

Met eenige wijziging neem ik de bede aan het slot der verklaring over en ik bid dat God aan de bevolking van Indië een regeering schenke, die als dienare van Gods haar ten goede het zwaard niet tevergeefs draagt, opdat zij een stil en gerust leven leiden moge, in alle godzaligheid en eerbaarheid.

Niikerik.

C. C. DE VRIES.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

INDISCHE QUAESTIE.

In de geheel gevulde kleine zaal van ons gebouw te Kampen sprak op Maandag 25 Febr. 1946 Prof. Dr. F. C. Gerretson voor het Studentencorps F. Q. I. over de Indische kwestie. De praetor corporis, de heer Kamphuis opende de vergadering, las Romeinen 13 en ging voor in gebed.

In zijn openingswoord zei hij dat ernstige zaken ons bijeen brengen, de zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Prof. Gerretson heeft Kampen eens genoemd: het bolwerk van het oer-Calvinisme. Calvinisten weten dat het gezag tenslotte verankerd ligt in de soevereiniteit Gods. Dat gezag wordt thans aangeast door dragers ervan en onderdanen, daarover willen we vanavond hooren. Prof. Gerretson kreeg daarna het woord: De vreugde over de verlossing van Nederland is overschaduwd door diepe smart. Af-scheiding van Indië, ondergang van het Koninkrijk. Blijkens de jongste Regeeringsverklaring heeft het Kabinet eigenmachtig het koninkrijk op termijn eenzijdig onbiddbaar verklaard, virtualiter ontbonden.

In 3 maanden tijds is afgebroken wat in 3 eeuwen was opgebouwd. De Regeering zegt: dit is te wijten aan de omstandigheden. In dat antwoord schuilt waarheid, maar het is niet de volle waarheid. Een Stoische wijze heeft eens het onderscheid gemaakt tusschen waarheid die wel en die niet in onze macht ligt. De houding van Engeland, Amerika en Japan hebben wij nooit in de hand gehad maar onze beginselen en de doorvoering daarvan ligt voor een belangrijk deel wel in onze macht. Groen heeft eens gezegd: Zeg mij wat er geleerd en geloofd is dan zal ik U zeggen wat er geschieden zal. De ideeën en beginselen die eerst op de katheder geleerd zijn, worden op de kelen verwerkt, in dit geval: in de rimbos uitgevochten. Het zijn de staats vijandige beginselen, die nu doorwerken in de Indische politiek, zooals eens de beginselen der Girondijnen in de Fransche revolutie.

Aan de hand van de feiten, wat hier geponeerd werd, te bewijzen is sprake van hedenavond.

Het koninkrijk der Nederlanden is een eenheidsstaat: Kroon plus Staten-generaal maken de regeering van dit koninkrijk uit. Nederlandsch Oost-

Indië, Nederland, Suriname, Curaçao zijn als deelen van het ééne Rijk, aan het geheel ondergeschikt. Op hun beurt zijn deze deelen weer geleed. Nederland in provincies, Indië in gouvernementen, residenties enz. Artikel één van de Indische staats-regeling heeft de ondergeschiktheid van Indië aan het Rijk tot grondslag en uitgangspunt van het Indisch staatsbestuur gemaakt. De Gouverneur-generaal regeert immers (in naam der Kroon) over Indië met inachtneming van de wenken van den minister van Koloniën.

Intusschen werd het Indische volk geleidelijk meer opgevoed tot zelfbestuur. De wetten van 1922 en 1925 zijn daarvan het bewijs. De laatste fase in deze geleidelijke ontwikkeling werd ingeluid door de woorden van H. M. de Koningin zelf in Haar verklaring van 6 December 1942. Hierin werd volledig zelfbestuur aan Nederlandsch Oost-Indië toegekend en zijn deelgenootschap in de regeering van het koninkrijk in het uitzicht gesteld. Deze koninklijke verklaring werd door heel de natie goedgekeurd. Zoowel „De Waarheid" als „Trouw" publiceerden deze proclamatie van Indië's rechten-binnen-het-kader-van-het-koninkrijk met instemming.

Toch was deze instemming althans bij de partij, die haar totstandkoming mede had bevorderd, slechts schijnbaar. Om de praktijk van deze partij te kunnen doorzien is het noodzakelijk in de geschiedenis terug te gaan tot de theoretische discussie van geleerden tusschen de Hoogeschoolen van Utrecht enerzijds en Leiden met zijn succursale de rechts hoogeschool van Batavia. In 1830 was er een rustig principiële debat tusschen Proff. Logeman en Gerretson op een Indologen-conferentie. Hier kwam de tegenstelling der beginselen, reeds duidelijk uit. In hetzelfde jaar werd ook een club van ambtenaren in Batavia opgericht: „De Stuw". Zij, die in het huidige gebeuren een groote rol spelen waren toen lid van die club: Logeman, ter Haar, van de Plas, Krümer, Van Aschbeck, Van Mook, Fruin. In no. 1 van haar orgaan (15 Maart 1930) verklaarde zij zich voor de vorming van een Indisch gemeenbest. Reeds in no. 3 werd dit ideaal nader gedefinieerd. Een Indonesiër vroeg nadere inlichting: wat stelt de Stuw zich als einddoel voor?

De dominion-status, autonomie binnen het Rijk of volkomen onafhankelijkheid (dit laatste had Gerretson harikiri van den Nederlandschen Staat genoemd)? In antwoord op deze vraag werd als ideaal de volledige emancipatie van Indië binnen de wereldgemeenschap genoemd, geen staatsrechtelijke band dus meer tusschen Indië en Nederland maar enkel en alleen een volkenrechtelijke betrekking. Reeds in dit no. 3 van „De Stuw" was de eenige reactie op het standpunt van Gerretson, dat men hem gebrek aan werkelijkheidszin verweet: geen enkel zakelijk argument werd in het debat gebracht. Intusschen kreeg „Utrecht" gelijk, juist haar denkbelden vinden we in de bekende verklaring van 1942. Nu rijst echter onmiddellijk de vraag naar het goed recht van het Nederlandsch gezag in Indië. Is zijn bestaan niet enkel uitvloeisel van Imperialisme? Spr. meent van nee, immers juist de moderne ontwikkeling van het staatsrecht heeft weer oog gekregen voor de onderscheiding van statelijke soevereiniteit en nationaliteit. Het nationaal zelfbewustzijn is in Indië zeer versterkt, maar dat houdt in geenendeels automatisch het recht in om de bestaande afhankelijkheid van het koninkrijk te verbreken en om de staatkundige onafhankelijkheid te verkrijgen.

De meening dat een aparte nationaliteit (cultureel, volkenkundig) het recht gaf op een eigen overheidsregeering, is ongekomen in het kamp der Revolutie. Zij rechtvaardigt dan ook den opstand, indien dit vermeende recht van een nationaliteit geen erkenning vindt. Vooral in de 19e eeuw is zij een belangrijk argument geweest bij staatkundige besprekingen. Na het Weener-congres komen telkens weer volkeren pleiten op hun recht tot vorming van een eigen staat. Een dergelijk geval deed zich voor bij den opstand der Grieken tegen Turkije. De Romantiek, die veel belangstelling had voor de nationaliteit deed haar invloed gelden. Toch werd ook in de historie langzamerhand duidelijk dat dit staatkundig deelingsprincipe onhoudbaar was. Men denke aan de Balkan, waar het probleem der minderden telkens weer een gereede aanleiding was voor gewapend conflict. Slechts een „paardenmiddel" bestaat er: de enclave's opruimen door gedwongen volksverhuizing. Vooral de Duitschers hebben dit toegepast in den tijd die nu vlak achter ons ligt. Van een Indonesische natie als een nationaal geheel te spreken is onjuist. Zij is een product van fantasie, evenals de „Belgische natie" van 1830 dat was. Toen fantaseerde men een Belgische volksheid om zich te kunnen losmaken van het koninkrijk der Nederlanden, nu dreigt hetzelfde zich te herhalen.

Het is een bekend feit dat b.v. Soendanezen en Javanen niet in éénzelden ploeg op de plantage's willen werken. Men laat zich veelal zelfs gemakkelijker besturen of commandeeren door een Nederlander dan door een Indonesiër, die uit een andere

nationaliteit afkomstig is. Indien men de nationaliteit dus zou nemen als criterium voor de staatkundige grenzen dan zou dit per consequent in Indië tot een ontzaggelijke versnippering aanleiding geven. Bovendien is het afwijzen van een vrijheid, die gebonden is binnen de grenzen van het koninkrijk der Nederlanden niet in overeenstemming met het huidige, inzicht in de staatkundige soevereiniteit. Julst na 1914 is men teruggekomen van de principiële ondeelbaarheid van de soevereiniteit (zie dissertatie van Fabius daarover) en teruggekeerd tot het Middeleeuwsch gedachten complex. Men ziet steeds meer in dat de soevereiniteit gradaties kent. De gedachte, die in de term soevereiniteit in eigen kring¹⁾ gelanceerd werd, vindt tegenwoordig erkenning. De positie van Friesland in de Middeleeuwen is een mooi voorbeeld van de gradueerbaarheid der soevereiniteit. De onafhankelijkheid van dit landschap wortelde in de afhankelijkheid van het Deutsche Rijksgesag. De opkomst van het Bourgondische vorstenhuis, dat als één van de eerste een politieke eenheid wilde smeden van een verzameling graafschappen, hertogdommen enz., was een symptoom van het ten einde loopen der Middeleeuwen. De moderne eenheidsstaat met zijn gecentraliseerde machtsuitoefening kwam op. Bodin was de groote theoreticus van de absolute monarchie, die alle politieke eigenbeschikkingsrechten binnen de grenzen van een koninkrijk wilde opheffen (de praktijk bracht Lodewijk XIV). Niet alleen het afstaan van gezag binnen het kader van een rijk, wordt tegenwoordig beter dan vroeger gezien, ook in de rechtsorde der volkeren onderling ziet men in het afstand doen van sommige soevereine rechten heil; men denke aan de U. N. O.

Het blijkt dus dat de vrijzinnigheid met het proclameren van het beginsel der nationaliteit zeker niet zoo progressief is, als ze zich wel wil voorstellen. Het Utrechtsche standpunt heeft zijn zakelijke rechtvaardiging in de geschiedenis gekregen, het is modern en realistisch.

Logeman stond reeds in 1930 op het standpunt van Soekarno. De revolutie met de penhouder is altijd eerder dan die met het geweer. De pen-gun komt eerst, dan de sten-gun. Van Mook c.s. hebben hun denkbelden gevormd en geleerd, nu brengen de extremisten van Soekarno ze in praktijk. Aan de vernietiging van den staat gaat weer vooraf de vernietiging van het staatsrecht. Wil men een schip doen stranden, dan ontredt men eerst het stuurwerk. Artikel één van de Indische staatsregeering is de spil van de Rijkseenheid. Toen één van de leerlingen van Prof. Gerretson dit in een proefschrift genooiend had kwam er felle kritiek van Prof. Logeman. Hij zeide dat het koninkrijk uit vier rechtsgemeenschappen bestond met vier eiren besturen. Als rudiment van de vroegere koloniale verhoudingen tusschen Nederland en Indië zag hij de functie van den minister van koloniën in het Rijkbestel. In werkelijkheid is de minister van Overzeesche gebiedsdeelen een representant van het koninkrijk, als in tegenstelling met den gouverneur-generaal, die de belangen van het Indische deel des koninkrijks dient te behartigen. De politieke spanning tusschen koninkrijk (geheel) en Indië (deel) worden opgevangen en gencutraliseerd in de correspondentie tusschen minister en gouverneur-generaal. Dat deze correspondentie tot de „arcana" behoorde in het staatsbestel is een zeer verstandige regeling te noemen, omdat hierdoor het ontstaan van een publiek conflict, met al den aanklaven van dien, als het uit motieven van zelfhandhaving en eer willen vasthouden aan eigen opvatting, voorkomen werd. Juist ook hieruit is het te verklaren, dat een werkelijk scherp conflict zoo uiterst weinig voorkomt. Zoals men in een werkelijk huwelijk reeds uit vrees voor conflict en uiteengaan, al zijn krachten inspan om onderling strijd te voorkomen, zoo hoort het ook te wezen tusschen het koninkrijk en het deel Indië, die elkaar ontmoeten in de briefwisseling van minister en gouverneur-generaal. Zoals vermeld omtrent Logeman theoretisch de afhankelijkheid van den gouverneur-generaal; iedere daad van het „koninkrijk" in den persoon van den minister beschouwde hij als „abuse du pouvoir".

Een onvertoeilijk conflict tusschen minister en gouverneur-generaal kan slechts eindigen doordat de laatste aftreedt. Dit had kort geleden plaats, toen de uit Japansche gevangenschap teruggekeerde Jhr. Tjarda, het niet eens bleek met de politiek van de regeering.

Nu de praktijk van het de Rijkseenheid ondergraving begint:

Aanvankelijk werden de Nederlandsche bestuurs-ambtenaren, na de bevrijding van de Japanners door Amerikaansche troepen, met vreugde ingehaald. In het Oosten van den Archipel waar de vijand het eerst verdreven werd hadden de bewoners, of afkeer van het Japansche barbarisme of zagen zij in dat

1) voorzover hiermee bedoeld is aan te duiden de autonomie der lagere overheidsinstanties: provincie, gemeente, of, C. Veenhof, Soevereiniteit in eigen kring, p. 43 e.v.

de geestel overbruggend. Hie van de Zee had gewer veronderst dan in de ners zage Republiek systeem a toegepast: eigen bevo dreigt te g lastig mog

Daarnaas Republiek der Pern staan ui wacht of Japan dese men zich o durende de

Java wa king was van werkes te verscha

In de een In de twee Westersche hij zich in volkingsov was, geen Soerabaja te benutte doordat he leven tever strielen sili bevolking t Men schat zijn van de mogelijkhe brood te ve

het z.g. ran hun activi parallel z oorlogen a noodtoesta schafte vo religieuze heeft Jap

avontuuri appaart de capitul hebben ze Japanners. tegen en anderde d karakter, n poging. Di dat de Jap

matie hun zijn door d al wat bla richt zich o hebben doe heiligen o

nog te ste van religie bedraagt p vergeleken die op Jav

mogelijk m zoover, dat en nieman verheffen „schoonma

instelling der oorlog den door J moufleerde nemen. Dat

capitulatie ingedeeld l de oorzaak bereid war de bezettin

voorzienin oorlogsmoe Ook de in gekomen L

7 Septer af aan den leiding de van Mount men: de N recht en d wel wense maar dat praten. W dan zou d als de Du meening n kan alleen macht. He

de geestelijke verwantschap, de rastegenstellingen overbruggen kan, dat het geloof de natien samenbindt. Hier bleek dus, dat juist de werkzaamheid van de Zending in het geheel niet staatsontbindend had gewerkt, zooals in vroeger dagen de vrijzinnigen veronderstelden. Op Java liep het echter anders dan in de Oostelijke buitengebieden. Toen de Japanners zagen, dat het mis ging richtten zij de Republiek Indonesia op. Zij volgden het zelfde systeem als ze in Birma, Indo-China enz. hadden toegepast: help een regering op de been uit de eigen bevolking van het gebiedsdeel, dat verloren dreigt te gaan, om het den gehaten Westersling zoo lastig mogelijk te maken.

Daarnaast, onderscheiden van de organisatie der Republiek is er nog de militaire organisatie, die der Pemoeda's. Het zijn gewapende bendes, ontstaan uit een soort Japanse uitgave van de Landwacht of de Hitler-Jugend. Om te begrijpen waar Japan deze menschen vandaan heeft gehaald, heeft men zich de toestand op Midden- en Oost-Java gedurende de Japanse bezetting in te denken.

Java was in deze deelen overbevolkt en de bevolking was alleen door een drievoudige combinatie van werkzaamheden in staat zich zelf het onderhoud te verschaffen.

In de eerste plaats verbouwde de kleine boer zelf. In de tweede plaats verhuurde hij zijn land aan de Westersche suiker-industrie. Ten derde verhuurde hij zich in de suikerfabriek als arbeider. Het bevolkingsoverschot, dat dank zij den gestadigen aanwas, geen werk meer kon vinden emigreerde via Soerabaja naar Sumatra. Deze laatste mogelijkheid te benutten werd door de Japanners verboden en doordat het Japanse ingrijpen in het economische leven tevens de uit het Westen stammende industrieën stil zette, was de economische toestand der bevolking tijdens de bezetting verre van rooskleurig. Men schat dat er 4 à 5 miljoen menschen gestorven zijn van den honger. Opgroeijende jongeren, die geen mogelijkheid meer zagen op normale wijze zich brood te verkrijgen, trokken in bendes op rooftocht, het z.g. rampokken. In den eersten tijd richtte zich hun activiteit tegen de Japanners. Een historische parallel zag spreker in de boerenopstanden en oorlogen aan het einde der M.E., toen de hongersnoodtoestand een gunstige voorbereide bodem verschaft voor het zaad van revolutionair gezinde religieuze bewegingen (Wederdoopers b.v.). Later heeft Japan deze door-brood-nood-benaauwde en avontuurlijke jongeren met zijn propaganda-apparaat geleid om in zijn dienst te treden. Toen de capitulatie van Japan een feit geworden was, hebben ze zich bewapend met de wapens van de Japanners. De laatste verzetten zich daar niet tegen en werkten het in de hand. Formeel veranderde deze semi-militaire roofbende wel van karakter, maar dat was alleen maar een camouflage poging. Dit bleek wel heel duidelijk uit het parool, dat de Japanse bevelhebber in zijn laatste proclamatie hun toeriep: „Doet Uw plicht”. De Pemoeda's zijn door de Japanse propaganda opgehitst tegen al wat blank en Nederlander is en hun fanatisme richt zich ook tegen het Christendom. De Japanners hebben door Japanse Mohammedanen den kleinen heiligen oorlog doen afkondigen, om de blanken-haat nog te sterker te doen worden door medewerking van religieus fanatisme. Het getal der Pemoeda's bedraagt plm. 100.000, dat is dus betrekkelijk weinig vergeleken bij de miljoenen-tallen weerbare mannen, die op Java wonen. Het was zaak geweest zoo snel mogelijk met hen af te rekenen, immers nu is het zoover, dat zij het gehele eiland bijna terroriseeren en niemand het waagt zich publiek tegen hen te verheffen uit hoofde van gevreesd lijfsgevaar. Dit „schoonmaken” van Indië, van Japanse filiaal-instellingen en organisaties behoorde tot de taak der oorlogvoering, het beteekent niets anders dan den door Japan met opzet achtergelaten en gecamoufleerden legertros te ontdekken en gevangen te nemen. Dat op den 5den Augustus aan de Japanse capitulatie voorafgaande, de Indische Archipel werd ingedeeld bij de Engelsche militaire zone, was er de oorzaak van dat de Engelschen geheel onvoorbereid waren. Zij hadden geen tijd gehad om voor de bezetting van zulk een groot gebied behoorlijk voorzieningen te treffen, waar bij kwam dat de oorlogsmoedheid zich hier eveneens deed gevoelen. Ook de invloed van de inmiddels aan het bewind gekomen Labour-regering deed zich gelden.

7 September kwam het bevel van Mountbatten af aan den Japanse bevelhebber van Java om de leiding der Republiek te arresteren. Deze daad van Mountbatten was volkomen correct. Nu zegt men: de Nederlandsche Regering had feitelijk geen recht en daarom ging ze onderhandelen. Men kan wel wenschen Soekarno e.s. gevangen te nemen, maar dat was onrechtvaardig en daarom ging men praten. Wanneer wij nu Indië zouden gaan bezetten dan zou dat in wezen precies zulk een zaak zijn als de Duitschers op 10 Mei 1940 deden. Deze meening moet evenwel afgewezen worden, het recht kan alleen maar bloeien binnen de omtuining van de macht. Het brengen van Nederlandsche troepen in

Indië kan niet met 10 Mei '40 vergeleken worden, het zijn geen equivalente gevallen. Hier gaat het om den hand van het koninkrijk, en de daar binnen in stand te houden rechtsorde. De overheid draagt het zwaard om het recht te doen zegevieren, de militie en de justitie zijn haar machtsinstrumenten. Onze regering heeft op dit punt haar taak verwaarloosd.

En het moge zoo dierbaar klinken wanneer men de houding der Regering kenschetst als vredeswerk, toch behoort de Regering bij haar hoogste taak te blijven, waartoe zij geroepen is, het Zwaard te dragen. Was zij in Augustus paraat geweest, wie weet hoe veel te sneller de orde weer hersteld zou zijn geweest. De Javanen rekenen immers evenals de Duitschers meer met feitelijke macht dan met rechtsbevoegd gezag. Het „Weltgeschichtliche Weltgericht” van de Duitschers, ligt hen in de praktijk zeer nabij. Tjarda nam het rechte standpunt in, toen hij zich niet wilde leenen voor onderhandelingen met revolutionairen en veeleer de militaire fase van den „schoonmaak” wilde afwachten, dan nu reeds het burgerlijk bewind te gaan voeren, nu de chaos met het eenige radicale middel, gezagshandhaving met het zwaard nog niet was opgeruimd. De Regering en haar aanhang vindt het „Rebel is rebel” veel te scherp. „Formeel” is het wel een opstand, maar men moet dit psychologisch aanpakken. We „praten” den opstand omver. Daarenboven zegde de Regering toe niet met Soekarno te praten. 16 October accepteerde de Staten-Generaal dit aarzeland. Prof. Schermerhorn sprak duidelijk uit, dat er niet onderhandeld, maar alleen gesproken zou worden, en dan nog alleen met hen, die in het koninkrijk wilden blijven. Men begon dus foutief: samenspreken om zoo tot het doel: herstel der rechtsorde te geraken, terwijl de machts-handhaving, de eerste bouwsteen voor recht en billijkheid t.a.v. de in Indonesië levende bevolkingsgroepen, verwaarloosd werd. Men maakte bovendien de capitale fout bij het bepalen van de groep van personen met wie men zou spreken een onjuist criterium te hanteeren. Dit had moeten zijn: erkenning van het gezag van het koninkrijk en men nam genoegen met: non-collaboratie en gematigd-nationalisme. Men vergat de gulden rechtsregel, dat over één territorium geen twee soevereinen tegelijk zeggenschap kunnen hebben.

Kampen.

J. WISKERKE.

Eenheid zoeken?

Ds J. v. Bruggen (Assen) schrijft in K.bode Drente:

In ons vorig nummer vermeldde we, het besluit der synode van Utrecht om de Kerkeraaden op te welken om alles te doen wat in hun vermogen is om een breuk welke plaatselijk geslagen mocht zijn te heelen en alles te vermijden in daad en woord, wat aan den hereenigingsarbeid in den weg zou staan.

Nauwelijks was dit artikel, waarin we opwekten om toe te zien hoe trouw men deze woorden zou nakomen, gedrukt, of... de synodale kerkeraad dagvaarde den „vrijgemaakten” kerkeraad te Assen voor een nieuw proces voor den rechter!

Dit is niet het eenige geval van beslissingen, die met de eenheidsverlangens zich kwalijk laten verbinden.

„Eenheid” van opleiding op het zendingsterrein.

In „De Wekker” (Chr. Geref.) wordt een brief opgenomen van Ds Geleynse. Daaruit interesseerde ons deze passage:

Trots de verdrinking en ellende in het kamp, hebben wij, (d.w.z. de zendingarbeiders), allen te samen menigmaal vergaderd om de belangen van het zendingswerk en de Inh. gemeenten te bespreken. De mogelijke zelfstandigheid en het vraagstuk van de opleiding van Inheemse krachten namen daarbij een belangrijke plaats in, evenals een streven naar eenheid, niet alleen wat opleiding betreft, maar ook wat betreft de onderscheidene zendingsgenootschappen en kerken.

Heel veel is daarover gesproken en van gedachten gewisseld, maar telkenmale bleken verschillende vraagstukken van theol. en dogm. aard zoo ver uiteenlopend te zijn, dat het voor de meeste werkelijke Geref. belijders onmogelijk scheen samen te kunnen gaan.

Vooraf kwamen daarbij in gedrang de vraagstukken over Schriftgezag; Gods Woord in den Bijbel of de Bijbel Gods Woord; De Praedestinatie; de geldigheid van al de Bijbelboeken en zoo meer.

Om ten slotte een nitweg te vinden werd een commissie samengesteld om in richtlijnen aan te geven wat allen belijden en waarmede alle groepen zich zouden kunnen verenigen.

Nu zou dat alles zeer verheugend zijn en zouden we dat grootsche plan zeer zeker kunnen toejuichen, wanneer het in groote mate maar niet ging ten koste van de Geref. beginselen, want daarvoor waren de meeste Geref. zendingarbeiders niet zonder grond bevreesd voor.

Het ideaal van een gezamenlijke opleiding lokt zeer zeker en voor dat idee is veel te zeggen, maar bovenver-

melde geschillen in aanmerking nemende leek het ons toch maar beter een eigen opleiding te beginnen in samenwerking met de zending van de G. Z. B.

Met de zendingarbeiders van genoemde Zending hebben wij dan ook pas een samenspreking gehad en het vraagstuk van gezamenlijke opleiding, het liefst op eigen terrein, besproken en daarbij ook de mogelijke samenwerking met niet Geref. zending onder de oogen gezien.

De redactie van „De Wekker” voegt hieraan toe:

Uit dit schrijven blijkt, hoe zeer de eenheid van opleiding in geding is.

Het ligt geheel in de lijn van onze zendingssactie, dat contact gezocht zal worden met G. Z. B. om te komen tot één groote Gereformeerde Toradja Kerk. Ik ben het geheel eens met Ds Geleynse dat geen eenheid mag en moet gezocht worden ten koste van onze Gereformeerde belijdenis, al zullen de mannen van de eenheidsbeweging hier en in Indië er wel anders over denken.

Met deze waarschuwing ben ik het eens. Ik meen, dat het hier ingenomen standpunt beter is dan dat van dr J. H. Bavinck, over wiens leiding in dezen we onlangs hier schreven.

„Wat ze daar in Enschede doen pro ecclesia”.

Men weet, hoe dr K. Dijk's Jongelingsbond — ondanks Kuiper—Vonckenberg — is uitgeleverd aan het staatscreatuur, genaamd N. J. G. (Nederl. Jeugd-gemeenschap). Ook in Enschede heeft dit creatuur getracht, onze menschen te vangen. Zie hier wat de Geref. Jeugdcentrale (maar dan trouw gebleven) antwoordde (Ik citeer Enschedesche Kerkbode):

Volgens Kerkeraadsbesluit volgt hier de brief van de Geref. Jeugdcentrale.

Aan de werkkommissie van de N.J.G. Afd. Enschede.

Dames en Heeren,

In haar vergadering van 1 Febr. j.l. heeft de Geref. Jeugdcentrale te Enschede met algemeene stemmen besloten, zich niet aan te sluiten bij de Nederl. Jeugd Gemeenschap.

Principieel staan wij tegenover vele jeugdorganisaties, die zich bij de N.J.G. hebben aangesloten, en principieel verwerpen wij de doelstelling van de N.J.G. Deze kan nooit de onze worden, daar wij onze jonge menschen in onze jeugdverenigingen wenschen op te voeden voor Kerk en Staat en Maatschappij. En als grondslag voor ons leven, ook voor ons jeugdleven, hebben wij aanvaard de Bijbel als Gods onfeilbaar Woord.

Aan dat Woord zijn wij gehoorzaam. En alleen dat Woord geeft ons den juiste weg aan, hoe we hebben te doen in elke concrete situatie van het leven.

Wij belijden de absolute Souvereiniteit Gods over het gansche leven, van ieder mensch, en ook over het leven van elk volk als gemeenschap, en kunnen daarom nooit accoord gaan met wat U schrijft in de stichtingsacte der N.J.G., waar we o.m. dit lezen: „... door haar arbeid te verrichten in gehoorzaamheid aan waarden van hooger orde enz., en die in de eerbiediging van den mede-mensch een van haar hoogste uitingen vinden”.

Dit is puur Humanisme en heeft met het ware Christendom niets gemeen. Want Christus en Christendom zijn nooit te scheiden. En voor ons is Jezus Christus „de Beheerder des Levens”, „de Zaligmaker”. Alleen door Hem heeft het leven, ook het jeugdleven, hooger waarde. En wij zijn er van overtuigd, dat er voor dezen concrete Jezus geen plaats is in de N.J.G., want deze Jezus is tevens de Jezus van de „anti-these”.

Mitsdien komen wij door bovenstaande weer in het Isolerement te staan, maar wij mogen om Gods Will niet anders doen.

Namens de Geref. Jeugdcentrale:

ALI BRETELIER.

Secretesse.

Ik herinner me een synodezitting uit de dagen van olim. 't Groepje dat begonnen was de niet-meesprekers zwart te maken, was juist begonnen alarm te slaan. De voorzitter stelde een keer een brief uit Enschede aan de orde, en zei: laat ons eens zien wat ze daar in Enschede doen „pro ecclesia”. (Zóó „stuurde” hij wel meer.) „Pro Ecclesia was de naam van een blad, dat daar verscheen. Het beteekent: „ten bate van de kerk”. Het blad had een kleur, die den voorzitter niet behaagde.

Ik geloof, dat h i e r in bovenstaanden brief i n d e r d a a d gehandeld wordt „pro ecclesia”.

Hier gebeurt het.

En niet door dr K. Dijk en de zijnen, met hun N. J. G. Gister kreeg ik nog eens in handen een exemplaar van de Barchem-Bladen (orgaan van de Barchem-Beweging (!) en uitgave van de Woodbrookers-vereeniging in Holland (VIII, 7) Eerste artikel: van dr W. Banning. Tweede artikel: van Ir. W. Schermerhorn. Slotartikel: van dr J. A. de Koning. D e z e rechts-moderne socialisten hebben den strijd gewonnen, ó ó k van dr Dijk, dr J. Waterink e.s. Ondanks hun sproelen op „Pro Ecclesia”. Zij zijn de leiding kwijt. Leiding is wat anders dan een plaatsje voornam in de breede phalanx.

De gang van zaken ter synode aan de overzijde.

Ds H. Vogel (Enschedesche K.b.) schrijft over de beide groepen, die zich ter synode afteekenen. De eerste wil openlijk en krass alles handhaven. Een tweede wil wel iets „doen” op 't eerste gezicht. Evenwel,

Evenwel — ook die tweede groep van afgevaardigden is niet bezig, de vereniging in de hand te werken. Ze